

השבועה בסיפורת המקראית

חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה"
מאת

יעל ציגלר
המחלקה לתנ"ך

הוגש לסנט של אוניברסיטת בר-אילן
תשרי, תשס"ז

רמת גן

עבודה זו נעשתה בהדרכתו של ד"ר אליהו עסיס
מן המחלקה לתנ"ך של אוניברסיטת בר-אילן

תוכן העניינים

	הבעת תודה
	תוכן עניינים (אנגלית)
	רשימת קיצורים
i	תקציר החיבור באנגלית
1	I מבוא לשבועה המקראית
1	א) השימוש בשבועה במקרא
3	ב) הגדרות
3	1) מהי שבועה?
5	2) מינוח ואטימולוגיה
5	a) שבועה
7	b) אלה
9	c) היחס בין שבועה לאלה
10	3) נוסחאות השבועה
12	ג) השבועה בספרות המזרח הקדום
12	1) טיב השבועה
13	2) השבועה ותהליך המשפטי
14	3) חוזים ובריתות
18	ד) מטרת המחקר
21	ה) התפקיד הספרותי של השבועה
24	ו) המתודולוגיה של המחקר הנוכחי
28	II משמעות הדיבור במקרא והכוח המיוחד של השבועה
29	א) הרציניות של המילה המדוברת
32	ב) אוסטרן וה-Speech-Act Theory
35	ג) המניעים לקיום השבועה
35	1) התפקיד החברתי של השבועה
37	2) שבועות וקללות
43	3) התפקיד הדתי של השבועה
45	a) שבועות וצדקות
49	b) התפקיד האלקי בשבועות
50	c) שבועות ושם ה'
54	4) מסקנות
55	a) הגישה ההיסטורית
55	b) מניעים רב-ממדיים
56	c) כוח מצטבר של מניעים שונים
56	d) סיכום
58	חלק א: ניסוחי השבועה ומשמעותם הספרותית
	III כה יעשה... אלקים... וכה יוסיף
59	רשימת הופעות נוסח השבועה "כה יעשה" בסיפורת המקראית
62	א) הקדמה
66	ב) משמעות הנוסחה ומקורה
68	ג) שימושים חריגים של הנוסחה
70	1) כאשר מושא הקללה אינו המדבר
71	a) "כה יעשה ה' לך": עלי ושמואל
74	b) שבועות המשמיטות מושא לקללה

75	(i) שאול ויונתן (שמואל א יד:מד)
77	(ii) איזבל (מלכים א יט:ב)
79	(2) התייחסות עצמית בגוף שלישי
86	(3) ה' ואלקים
88	(a) שבועתה של רות (רות א:יז)
89	(b) שבועתו של יונתן (שמואל א כ:יג)
89	(c) רות ויונתן
91	(ד) מסקנות

(IV) חי ה'

92	רשימת הופעות נוסחת השבועה "חי ה' " בסיפורת המקראית
96	(א) הקדמה
97	(1) אטימולוגיה ונוסחאות
99	(2) משמעויות אפשריות לנוסחת השבועה
104	(ב) שימושים חריגים של הנוסחה
105	(1) "חי ה' וחי נפשך": צירוף מיוחד
106	(a) צורת התייחסות לאדם רם-מעלה
107	(b) ביטוי מכוון של הכנעה
110	(c) מקרים חריגים בהתייחסות לאדם רם-מעלה
110	(i) שאול והעם
110	(ii) נביאים ומלכים
113	(iii) אליהו והעם
116	(2) העדר שם ה'
116	(a) "חי פרעה"
118	(b) "חי נפשך אדני/המלך"
118	(i) חנה ועלי
118	(ii) אבנר ושאול
119	(iii) דוד והאשה התקועית
122	(c) "חיד וחי נפשך"
124	(3) נוסחאות השבועה עם משפט טפל מתאר
124	(a) "חי ה' המושיע את ישראל" (שמואל א יד:לט)
126	(b) "חי ה' אלקי ישראל אשר מנעני מהרע אתך" (שמואל א כה:לד)
128	(c) "חי ה' אשר פדה את נפשי מכל צרה" (שמואל ב ד:ט)
129	(d) "חי ה' אשר פדה את נפשי מכל צרה" (מלכים א א:כט)
130	(e) "חי ה' אשר הכינני ויושיבני על כסא דוד אבי ואשר עשה לי בית כאשר דבר" (מלכים א ב:כד)
132	(f) "חי ה' אשר עמדתי לפניו"
133	(i) אליהו ואלישע: קירבה לאלקים
134	(ii) אליהו ואלישע: כפיפות בלעדית לה'
137	(ג) מסקנות

(V) חלילה

138	רשימת הופעות הביטוי "חלילה" בסיפורת המקראית
140	(א) אטימולוגיה
141	(1) חלילה: האומנם נוסחת שבועה?
147	(ב) השימוש המקראי במילה "חלילה"
149	(ג) המילה "חלילה" עם צירוף שם ה'
157	(ד) שימושים חריגים במילה "חלילה"
157	(1) שימוש אלוקי במילה "חלילה"
159	(2) "חלילה לך"

- 161 (3) "חלילה" בלי מושא
163 (ה) מסקנות

165 חלק ב: שבועות בסיפורת המקראית

- (VI) **השבועות כתחנות בהידרדרותו של שאול**
166 רשימת שבועות בחיים של שאול
167 (א) הקדמה
168 (1) שלשה שלבים בסיפורו של שאול
171 (ב) השלב הראשון: תקופת ההכנה למלכות
171 (1) שבועתו הראשונה של שאול (שמואל א יא:ז)
174 (ג) השלב השני: שאול מלך ישראל
174 (1) השבועות הראשונות של שאול כמלך רשמי (שמואל א יד)
187 (ד) השלב השלישי: מיאוסו של ה' בשאול והידרדרותו
187 (1) "חי נפשך המלך" (שמואל א יז:נה)
191 (2) שבועות בסיפור יחסי שאול ודוד (שמואל א יט:ו; כד:כא-כב)
194 (3) השבועה של מלך כושל (שמואל א כח:י)
196 (4) חילול שבועת יהושע על ידי שאול (שמואל ב כא:א-ב)
197 (ה) מסקנות

- (VII) **השבועות כמבטאות את עמדתו המשתנה של דוד לשימוש בכוח**
202 רשימת שבועות בחיים של דוד
205 (א) הקדמה
207 (1) שלשה שלבים בסיפורו של דוד
208 (ב) דוד: האיש
213 (1) דוד, אלימות, ושבועות
216 (ג) השלב הראשון: דוד ושאול
217 (1) תת-יחידה א (שמואל א יז:כב): תחילת העוינות בין שאול לדוד
218 (a) יונתן ודוד: מעמדות כח
221 (2) תת-יחידה ב: (שמואל א כד:כו): דוד ואויביו
222 (a) שאול ודוד: פרק כד
222 (i) במערה
224 (ii) לאחר "המערה"
225 (b) דוד ונבל: עיוות הכוח
231 (c) במחנה שאול: פרק כו
234 (d) מסקנות לתת-יחידה ב
237 (3) תת-יחידה ג (שמואל א כז:ל): דוד בין הפלישתים
237 (a) אכיש ודוד
240 (b) דוד והעבד המצרי
242 (4) סיכום לשלב הראשון (שמואל א טז- שמואל ב א)
242 (ד) השלב השני: שבועות דוד, המלך המצליח
244 (1) אבנר בן נר
246 (2) איש בשת
248 (3) סיכום לשלב השני (שמואל ב ב-ט)
249 (ה) השלב השלישי: שבועות דוד, המלך החוטא
250 (1) דוד ובת שבע
254 (a) שבועתו של אוריה
255 (2) דוד ובניו
265 (3) איתי ודוד
262 (4) דוד ובני צרויה: מאבק אודות השימוש בכוח

268	(a) שבועתו של יואב
269	(b) דוד, עמשא ויואב
271	(c) דוד, שמעי ואבישי
274	(5) דוד, בת שבע ושלמה
277	(6) סיכום לשלב השלישי (שמואל ב י-כ; מלכים א א-ב)
278	(ו) האפילוג
278	(1) שמואל ב כא-כד: סיכום והערכה
281	(2) דוד ויונתן (שמואל ב כא:ז)
283	(3) דוד ואבישי (שמואל ב כא:יז)
286	(4) דוד ואנשיו (שמואל ב כג:יז)
288	(5) סיכום של האפילוג
289	(ז) מסקנות
293	VIII סיכום ומסקנות
301	ביבליוגרפיה
א	תקציר החיבור בעברית
	תוכן העניינים (עברית)

תקציר בעברית

מבוא

חוקרי המקרא הקדישו מאמצים רבים לחקר טיבן של השבועות המקראיות, לבדיקת דמיוןן לשבועות במזרח הקדום, להבנת האטימולוגיה של המונחים "שבועה" ו"אלה" והגדרתן המדויקת, ולביאור תפקידה המשפטי של השבועה במקרא. עם זאת, חוקרי המקרא לא דנו עד כה בשימוש בשבועה ככלי ספרותי בסיפורת המקראית. לעומתם, חוקרים מתחום הספרות הכללית טענו זה מכבר שהספרות משתמשת דרך קבע בשבועות ככלים ספרותיים, ופירסמו ניתוחים רבים על תפקידן הספרותי של השבועות. חוקרי הספרות הראו, שהבנת נושא השבועות עשויה לספק הבנה מעמיקה יותר של יצירות ספרותיות.

במחקר זה בחנתי את מקומה הספרותי של השבועה בסיפורים המקראיים. משימתי הראשונה (בפרק השני) הייתה לבחון את טיבה של השבועה ואת הגישות השונות המסבירות את מקור כוחה הייחודי. במקביל, התייחסתי לסיבות האפשריות לכך שלשבועות ניתן תפקיד ספרותי מיוחד בסיפורת המקראית.

חשיבותה של השבועה

לשימוש הספרותי בשבועות ישנן מספר מטרות. חשיבותן של השבועות נובעת, בין השאר, מכך שהן מייצגות את כושר התבטאותה הישירה של הדמות, ובשל כך הן משקפות את האופן שבו הדמות מציגה את עצמה. דבר זה משמעותי במיוחד בסיפורת המקראית, אשר בדרך כלל מספרת על התרחשויות דרך שיחתן של הדמויות, ולא על ידי הצגתן בידי מספר אובייקטיבי. בנוסף לכך, נושא השבועות מסייע לעמוד על אופיין של הדמויות: הפרת שבועה או עמידה בה עשויות ללמד על יושרה ועל מהימנותה של הדמות.

למרות שהשבועות במקרא נאמרות גם על ידי אנשים מן השורה, מכל מקום בדרך כלל הסיפורים המקראיים בנוגע לשבועות מתייחסים למנהיגים פוליטיים או דתיים. בשל עוצמתה הרבה של השבועה, יש ביכולתה לאפיין מנהיג כמוצלח או ככושל. שבועות יכולות גם להעיד על הנושאים המעסיקים את הדמות הנושאת את השבועה, ואילו סיטואציות נתפסות על ידה כחשובות במיוחד. בדומה לכך, דרך השבועה ניתן גם ללמוד על האופן שבו הדמות הנשבעת מנצלת את כוחה ואת עוצמתה. בהקשר המקראי, חשוב לציין את הרקע הדתי של השבועה. השבועות הן בעלות תפקיד ייחודי, בשל היותן מקושרות לשם האלוהי. אשר על כן, נשיאת שבועה מעידה על אדיקות דתית, ועמידה בשבועה עשויה לשקף את נאמנותה של הדמות לאלוהים.

תפקידה הספרותי של השבועה

מסקנת מחקרי הייתה, שהשבועות הן אכן בעלות תפקיד ספרותי מרכזי בסיפורת המקראית. מסקנה זאת מודגמת לכל אורך המחקר. ציינתי, לדוגמה, שהשבועות מופיעות לעיתים תכופות כמוטיב דרמטי, העומד במרכזו של סיפור או של נאום, כגון מיקומה המרכזי של השבועה בנאומו של עלי לשמואל (שמ"א ג:יז), ובתגובתו של דוד למותו של אבנר (שמ"ב ג:לא-לט). הראיתי כיצד שבועות עשויות לייצג את נקודת המפנה או את הרגע המכריע בסיפור, כגון הכרתו של שאול במלכותו העתידית של דוד (שמ"א כד:כא-כב), הרשעתו העצמית הבלתי-מכוונת של דוד (שמ"ב יב:ה) ושבועתו של דוד לאישה התקועית (שמ"ב יד:יא). כמו כן, בחנתי את מעשה האורג העדין, השוזר מספר שבועות בסיפור נתון. לדוגמה, התייחסתי למושג המשולש ההגליאני של השבועות, שטבע פוקלמן בהקשר של מקרה אביגיל (שמ"א כה). חקרתי גם את האופן שבו לעיתים שבועות ניצבות זו כנגד זו לשם הדגשת הקונפליקט המרכזי, כגון במהלך העימות המכריע בין שאול והאומה ביחס לגזר דין המות על יונתן (שמ"א יד:לט, מד, מה), וכן בנוגע למערכת היחסים

העוינת שבין דוד ליואב (שמ"ב, יט: ח, יד, כד). במקרים אחרים, חשיבותה הספרותית של השבועה מתבטאת בהופעתה בנאום הפותח של הדמות, כפי שניתן לראות במקרים של אליהו (מל"א יז:א) ושל איזבל (מל"א יט:ב). בנוסף, השבועה משמשת מדד להערכה סופית של דמות מסוימת, כגון הפרת שבועתו של יהושע על ידי שאול, המתוארת לאחר מותו (שמ"ב כא:ב, ז, יז; כג: יז). שבועות מתארות גם את טיבו של קשר נתון בין דמויות מקראיות, כגון המתחים הקיימים בין שאול לבנו יונתן. בנוסף לכך, הראיתי את הדרך בה שבועה עשויה להמחיש השוואה או ניגוד בין דמויות, בעזרת שפת השבועה או תוכנה. שימוש ספרותי זה בולט באופן מיוחד בניגוד שהצגתי בין שאול לבין דוד.

חלק א: נוסחאות השבועה

חילקתי את המחקר לשני חלקים. מטרת החלק הראשון הייתה לבחון את משמעותן הספרותית של הנוסחאות השונות של השבועות בסיפור המקראי (פרקים שלישי עד חמישי). הנחת היסוד שלי הייתה, ששימוש בניסוח מסוים מעיד על משמעות ספציפית לשבועה, והבנת הניסוח עשויה להעשיר את הבנת העלילה. שינויים קלים בנוסח השבועה עשויים להשפיע על משמעות השבועה ועל תפקידה בתוך העלילה. לאחר בחינת שורשיהן ומקורותיהן האטימולוגיים של נוסחאות השבועה "חי ה'", "כה יעשה", ו-"חלילה", בדקתי את הסטיות מכל אחת מנוסחאות השבועה בהתאמה, מתוך הנחה שהסטיות מכוונות להדגיש או לשקף את המשמעות העיקרית של הסיפור.

דוגמה אחת מהפרק השלישי עוסקת בסטייה מנוסחת השבועה "כה יעשה". על אף שהקללה בשבועה מסוג זה מופנית בדרך כלל כלפי הנושא אותה, בכך שהיא מציינת את הדובר כמושא הקללה אם השבועה תופר ("כה יעשה אלקים לי וכה יוסיף"), ישנם מספר יוצאים מן הכלל הראויים לציון. במקרה אחד, הדובר מטיל את האחריות על נמען השבועה

(שמ"א ג:יז), ובשני מקרים נוספים הדובר משמיט נמען כלשהו מנוסח השבועה (שמ"א יד:מד; מל"א יט:ב). בכל אחד ממקרים אלה, בחנתי את הניסוח יוצא הדופן במסגרת הקונטקסט של הסיפור שבו מופיעה השבועה, מתוך הנחה שניסוח ייחודי זה נועד להבליט רעיון חשוב בטקסט או להדגיש פן חשוב באופייה של הדמות. הצעתי, למשל, שיכולתו של הדובר להפנות את הקללה כלפי עצמו מורה על בטחונו בדבריו ועל יכולתו לשאת באחריות לדבריו. משום כך, העדר נמען בשבועתו של שאול בשמ"א יד:מד, מאפיין את דמותו של שאול ומורה על חולשתו הטבעית, על חוסר יכולתו לשאת באחריות לדבריו ולהבטחותיו, ועל חוסר הביטחון שלו. מגמה זו מכינה את הקורא לקראת הכישלון המנהיגותי העתידי של שאול, אשר לפי טענתי, נובע בעיקר מתכונות אלו באופיו.

דוגמה נוספת מהפרק הרביעי מתייחסת למקרים שבהם נוסח השבועה "חי ה'" מתווסף לביטוי "חי נפשך" (שמ"א כ:ג; כה: כו; מל"ב ב:ב, ד, ו; מל"ב ד:ל) או "חי אדוני המלך" (שמ"ב טו:כא). העליתי מספר השערות בנוגע לסיבות האפשריות לסמיכות זו, ובחנתי תיאוריות אלה בקונטקסט של הסיפור שבו נוסחת השבועה הדואלית מופיעה. במקרים אלו, הסקתי כי נוסח מורחב זה נובע מהתייחסות מכוונת, ההכרחית לקונטקסט הסיפור. למשל, שבועתו של איתי לדוד בשמ"ב טו:כא ("חי ה' וחי אדני המלך כי אם [כתיב ולא קרי] במקום אשר יהיה שם אדני המלך אם למות אם לחיים כי שם יהיה עבדך") כוללת בתוכה ניסיון מכוון להתייחס לדוד כמלך השולט, דווקא בעיצומו של מרד אבשלום, שבשלב זה נמצא בשיאו.

בבחירת מספר משמעויות יסודיות או מטרות שניתן לייחס לכל סטייה מנוסחת השבועה הרגילה, השגתי שתי מטרות. ראשית, בדרך זו יכולתי להוכיח שהסטיות מנוסח השבועה השגרתית אכן משמשות כתופעה ספרותית, שמטרתה להדגיש מרכיב מסוים של

הסיפור. שנית, חשפתי משמעויות נוספות או מדויקות יותר בסיפורים המקראיים, ועל ידי כך הרחבתי את הבנתנו בנאמר בין השורות במספר סיפורים מקראיים.

חלק ב: שתי דמויות ושבועותיהן

כדי לבחון כיאות את תפקידה הספרותי של השבועה, בחרתי בחלק השני של מחקר זה (פרקים שישי ושביעי) בשתי דמויות, הנושאות שבועות לעיתים תכופות בסיפורים המקראיים. סיפור התפתחותם של שאול ודוד כמנהיגים משתרע על פני פרקים רבים, ונראה שהוא כולל התפתחות משמעותית באישיותם של כל אחד מהשניים. על כן, בחינת השבועות הרבות הקשורות בדמויות אלו עשויה להוכיח, שהשבועות מלמדות על התפתחותם כמנהיגים. ניתן לראות, שהשבועות במהלך חייהם של שאול ושל דוד מהוות נקודות ציון, המופיעות בפרשות דרכים מכריעות בהתפתחותם כמנהיגים, והשימוש בהן מדגיש את השלבים השונים המתרחשים בתהליך זה. בדרך זו, השבועה משמשת כנקודת ציון עלילתית, ומסייעת ביצירת השלד של הסיפור או בתמיכה בו.

נראה, כי המקרא השתמש בשבועות לשם קביעת התכונות היסודיות של דמות מקראית בסיפור נתון. כפי שהוזכר לעיל, כושר התבטאותה של דמות אינו רק אמצעי אפיון בסיסי במקרא, אלא הוא מהווה גם אמצעי יעיל לחשוף את טבעו ואת אופיו של הדובר. במקרה של שאול (פרק שישי), לאחר שבועתו הראשונה, המבטאת פוטנציאל מנהיגותי (שמ"א יא:ז), מופיעה סדרת שבועות, המדגימות את חסרונותיו הייחודיים של שאול כמנהיג (שמ"א יד). השבועות בפרק זה מדגישות את נקודות החולשה האינהרנטיות של שאול. חולשתו זו באה לידי ביטוי, למשל, כאשר שבועתו אינה מיושמת, במצב שבו העם קורא עליהן תיגר בשבועת הנגד שהציב (שמ"א יד:לט, מד, מה). נוסף לכך, השבועות מדגישות את נמהרות החלטותיו של שאול. תופעה זו מודגמת, למשל, בדרך שבה שאול משביע את עם ישראל לצום עם תחילת המלחמה (שמ"א יד:כד), דבר המוביל

בסופו של דבר לכך שהעם חוטא ושהמלחמה אינה מצליחה כפי שניתן היה לצפות. יתר על כן, אופן שימושם של שאול בשבועותיו משקף את תחילת דרכו כרודן (שמ"א יד:כד) ואת ההתפתחות הרודנות שלו (שמ"א יט:ו), כמו גם את אמונתו הדתית הלקויה. השבועות הוכיחו את עצמן כיעילות ביותר בהצביען על משיכתו של שאול לטקסיות חיצונית, המתועדת זה מכבר על ידי חוקרי המקרא, שכן השבעה מהווה מעשה טקסי, ועמידה בשבועה מרמזת על אדיקות דתית. חוסר הבנתו של שאול מהי אמונה דתית מודגש במיוחד על ידי שבועתו האחרונה לפני מותו, בה הוא נשבע בשם אלקים להעניק חסינות לבעלת האוב אותה הוא מבקר, מבלי לתת את הדעת על כך שמעשה זה כשלעצמו סותר את האמונה באלקים. כמו כן ניתן לומר, שהפרתו של שאול את שבועת יהושע, הנזכרת לאחר מותו של שאול (שמ"ב כא:א-ב), מבליטה הן את חשיבות השבועה במהלך חייו ומלכותו והן את חוסר אמינותו והפגמים באישיותו.

דמותו של דוד מורכבת אף יותר מזו של שאול. דוד הוא דמות מקראית סבוכה, שאישיותה הנפתלת חושפת תכונות שונות ואף סותרות זו את זו, כפי שאנו מבחינים בסיטואציות שונות לאורך הסיפור. מטרתי הייתה להוכיח שבועותיו של דוד מסייעות לנו להבין טוב יותר את עמדותיו ואת מניעיו במשך חייו. שבועותיו של דוד סובבות סביב מוטיבים חוזרים ונשנים של עוצמה ואלימות. מוטיבים אלה הם ציר מרכזי של מלכות דוד, והם מהווים מדד לבחינת מידת הצלחתו וכישלונו של המלך. בסכימה זו השבועות נוטות לעצב, להתוות ולשקף את עמדותיו המשתנות תדיר של דוד ביחס לעוצמתו שלו, וביחס לשימוש המוטל בספק של שפיכות דמים לשם השגת מטרותיו. נראה כי שבועותיו של דוד מייצגות את השלבים השונים בהתפתחותו המנהיגותית ואת עמדותיו המשתנות לאורך הסיפור.

ראשית דרכו של דוד מכינה אותו לתפקידו כמלך האידיאלי (שמ"א טז-ל). במהלך שלב זה, השבועות הסובבות את דוד מכינות אותו לשימוש נכון בכוחו ועוצמתו. החלק המרכזי בתקופה זו (שמ"א כד-כו) מורכב ממספר סיטואציות, שבהן מזדמנת לידי דוד האפשרות להיפטר מאויביו. השבועות המופיעות בחלק זה של סיפור דוד משקפות את עמדתו המרוסנת של דוד כלפי שפיכות דמים ומעצבות אותה, והן אף סוללות את הדרך להופעתו כמנהיג. במהלך פרק הזמן שבו מתוארת תקופתו המוצלחת של דוד בתור מלך (שמ"ב ב-ח), שבועותיו של דוד חושפות בפנינו אדם אצילי, נאמן, מוסרי וצדיק. שבועותיו מדגימות את נחישותו של דוד לנהוג באיפוק בקשריו האישיים, כפי שניתן ללמוד מאבלו הגלוי לאחר התנקשותו הבוגדנית של יואב ביריבו של דוד, אבנר (שמ"ב ג: לה). בד בבד, שבועותיו של דוד במהלך תקופה מוצלחת זו מראות עמדה עקרונית להענשה במקרים של אלימות מיותרת (שמ"ב ד: ט-יא).

עם כל זאת, ניצולו של דוד את עוצמתו בסיפור לקיחת בת שבע וגרימת מותו של אוריה בעלה, פותח שלב חדש במלכותו (שמ"ב יא-כ). לאחר אירוע זה (אשר מצוין באמצעות שתי שבועות חשובות: של אוריה ושל דוד), שבועותיו של דוד מציירות אותו כמלך חלש, בלתי-יעיל ובלתי מוסרי. דוגמה של שבועה הראויה לציון מחלק זה של הסיפור היא שבועת דוד לאישה התקועית (שמ"ב יד:יא), המציגה בפנינו את כושר שיפוטו הדל, ואף מהווה קריסה מוסרית של ממש. שבועה זאת מולידה מעגל נורא של אלימות. בנוסף, קיימות בחלק זה שבועות המתייחסות למתח הקיים בין דוד לבניה של צרויה (שמ"ב יט:ח, יד, כג-כד), המשקפות את חולשותיו של דוד ואת ההססנות החדשה באופיו. אכן, לאורך הסיפור, שבועותיו של דוד משקפות נאמנה את תכונותיו של דוד, ומהוות מנגנון על פיו יכול הקורא להבחין בנקודות המפתח של הסיפור.

מסקנה

נראה, אם כן, ששבועות אינן מופיעות באופן שרירותי בסיפורים מקראיים. השבועות ממוקמות בסיפור באופן מכוון ומדויק, במטרה להדגיש היבטים שונים של היצירה הספרותית. בדרך זו, השבועות מתפקדות כמאפיינים טקסטואליים השופכים אור על עולמן הפנימי של הדמויות, על כוונותיהן, שאיפותיהן או תכונותיהן. זאת ועוד, ניתן לראות את השבועות שבסיפור המקראי כמעידות על המשמעויות העיקריות של הסיפור, מיידעות את הקורא בנוגע לדינמיקות הפנימיות של הסיפור, למתחים ולפתרונות השוכנים בלב הסיפור. בסופו של דבר, נראה כי שבועות הינן חלק בלתי-נפרד מן הסיפורת המקראית, ובחינה ספרותית של השבועות בסיפור נתון יכולה לתרום רבות להבנה מעמיקה של רעיונותיו המרכזיים.